

Emnenr. Fylke: Aust-Agder

Tilleggsspørsmål nr. Herad: Flosta

Emne: Bygdelag: Vatnebu og Øyene.

Oppskr. av: *Berlin Strassen* Gard:

(adresse): G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Før jeg tar fatt på behandlingen av emnet, vil jeg gjøre Dem litt kjendt med bygdas beskaffenhet.

Herredet er, i flate, et av fylkets minste, - den dyrkede mark er såvidt over 1 kv.kilometer, - som igjen er delt mellom mange bruk, - antagelig oml. 250.

Denne lille jordmengde finns spredt, og temmelig like- lig fordelt over herredets 2 øyer (14 kv.km.) og fast- landet (9 kv.km.).

Bare oml. 5-6 av brukene har, som regel, hest.

Om høy-transport med hest, vil jeg ingenting skrive, - i allefall foreløpig. - Og grunnen er den: Personlig har jeg ingen praktisk erfaring i den slags, og noen heimels- mann blandt de ovenfor nevnte heste-bønder vil jeg ikke i dette tilfelde ha.

Storparten av disse er nemlig tilflyttet bygda fra forskjellige steder, og hvad de event. vilde opplyse, gav ikke noe sant bilde fra bygda her.

1.) På storparten av brukene (de små) bæres høyet. På bruk som har hest, blir det, for det meste, kjert. All utmark i Flosta er beitemark. Mellom innmark og utmark er oppført steingjærder. Kuene går i utmarken, - eller "skauen" som vi kaller det, og beiter hele sommer- en. - Utmarken blir ikke slått. Derimot finns der til mange bruk, oppryddede, innegjærte jordstykker i utmarka som vi kalder "skauhager" eller "uthager. Der er åker og eng, og engen der blir slått. - I min oldefars tid, 1805-1880, var her flere av disse skauhagene enn det er nå, og der var da, som nå utlær i de største av disse, hvori høyet blev berget inn om sommeren.

2.) Grasset blir slått med ljos, og etter at det er tørket på vollen, blir det båret, - enten til utlæa, hvis slik finns, - eller til læa heime på bruket. I tilfelde utlæa beres det, som regel inn i "kjemmer". - Man raker sammen passe store dotter og berer det inn, - den ene arm og riva over, den anden arm under.

Til læa heime på bruket beres i taug, - alm, beretaug med hegd i bukta. Tauget legges ut på vollen, med et sprik på en fot eller noe mer. Med riva raker man høyet

2
48
sammen i "kjemmer".- 5 kjemmer er en alm.stor byr.Når dette er lagt i tauget,tar man begge endene av tauget og stikker gjennom hegda,- en ende fra hver side og strammer kraftig til ved å dra i tauget. Hvis man er to personer som arbeider sammen,drar man mot hverandre,- en i hver taugtamp.- Er man alene ,drar man med begge never,og tar spenntak mot byra. - Det kalles å "knipe" eller "stramme" byra.

Hvis byra skal beres lang vei,bruker man "fasler".D.v.s. - bereren stikker armene bakom de to taugene som holder byra sammen,og drar disse opp mot skuldrene.Tauget virker da som skulderstroppene på en ryggsekk.- Han får da hjelp til å reise seg,- såsant han ikke er alene.- Det gjøres enten ved å gå foran ham å dra i taugtampene,- eller å løfte opp i byra bak.

For én person alene er det vrangt å reise seg med en full-stor byr,når begge armer er i fasle.- Ved å bruke bare én fasle er det lettere å reise seg,- man kan da støtte sig mot vollen med den ene hånd. - Man kan også bere byra uten fasler.- iallefall kortere vei.

Når byra er kommen på ryggen og faslet til armene,ruver den høyt,- og taugene man holder i viser høyt over hodet. Etterhvert som man går,siger den nedover langs ryggen,og tauget vil da bli liggende over skuldrene.- Berer man høybyr med venstre arm faslet,må man holde tauendene over høyre skulder,- den vil da ligge i god ballanse.

Som regel er mannens hovedyrke nå sjøfart og industriarbeid,og stellet på brukene blir,i fleste tilfeller,overladt til kvinner og heimevarende barn.- Slik var det også før.- Danmarksfarten la i 1700-årene og fram til oml.1820 beslag på de fleste mannfolk, fra tidlig vår,til sein høst. Seinere blev skipsfarten utvidd fjernere land.- Skipsverver og kraner var her mange av i årene 1850-90,- og det fåtall mannfolk som ikke fór tilsjøs,var i arbeid der fra 6 morgen til 6 kvell.

Enkelte bruk lå,ved forrige århundreskifte,slik til at høyet måtte ferjes i båt.- Det var tilfelde ved John Christophersens bruk i Botå,som hadde jordstykket i Hessvik, Teiersnes,Bukkholmen o.a.s. - Nå er det slutt med slik.

3.) Fra utlæa blir høyet trekt heim på alm.drettkjelke,- på godt vinterfete.

4.) På kjelken legges vanligvis 2 byrer høy,-med tauger rundt hver især,- surret fast til kjelken med et tredje taug.- Trom på slik kjelke er skjelden.

Man skraper med sig alt høyet,- fra jordene såvell som fra utlæa.- Det er,såvidt jeg skjønner,en gammel regel.

Ei utlæe.

Ei kjemme.

Ei hegda.

Ei byr.

Ei hegda.

Ein drettkjelke,(kjelke m.skjæker)

Ei drette,dretta,(Skjæk).

- Taug,- (Vi sier tau).

10/12.46.

34

Bertin Stiansen
Bertin Stiansen